

Fig. 1. Kirken set fra syd. Foto David Burmeister 2016. – *The church seen from the south.*

REVNINGE KIRKE

BJERGE HERRED

Landsbyen er nævnt første gang 1430 (»Ræffuinge«).¹ Kirken var 1487 ejet af Claus Eriksen på Barholm (Rynkeby Sogn), som overlod al den rettighed, han havde, til Revninge Kirke til Palle Andersen Ulfeldt, ejeren af sognets to hovedgårde, Jershave og Lunds-gård.² Ejerskabet blev bekræftet ved herredagen tre år senere, 1490, da det oplystes, at Palle Andersen havde *patronatsret* til kirken (»patrocinium Reffninge kirch meth the thienere ther tilligger«).³

Som alle andre kirker overgik Revninge ved reformationen til Kronen, men 1602 havde Christoffer Ulfeldt patronatsretten.⁴ Siden må den være købt tilbage af Kronen, for 1679 gav Kronen Erik Banner, stiftamtmand på Fyn, skøde på et antal kirker, herunder Revninge,⁵ Kronens del af korntienden lå dog til Odense Hospital.⁶ Erik Banner solgte samme år kirkerne videre til amtmand Hugo Lützow til Lunds-gård.⁷ Her-

efter tilhørte kirken herregårdens skiftende ejere indtil overgangen til selveje 1940.⁸

Kirken har været *anneks* til Rynkeby, i hvert fald siden 1500-tallet.⁹

Sagn. Kirkeværge Iver Knudsen så en sen søndag aften, at der brændte lys i kirken.¹⁰ Han besluttede sig for at slukke lysene, men da han trådte ind i våbenhuset, hørte han de velkendte stemmer fra to afdøde præster i ivrig disput. Da det altså ikke var noget, der angik ham, gik han hjem i seng.

Et kirkelam (dvs. et genfærd af et lam, der blev levende indemuret i kirkens sokkel) fik hver nytårsaften skiftet hø i sit leje, der befandt sig 'et sted på hvælvingerne'.¹¹

Jordfund. 1976 blev en lille cirkulær amulet af forgyldt bronze fra 1000-tallets anden halvdel, 2,3 cm i tværmål med indgraveret Kristushoved, fundet på kirkegården nord for skibet. I NM (inv.nr. D1444/1977).

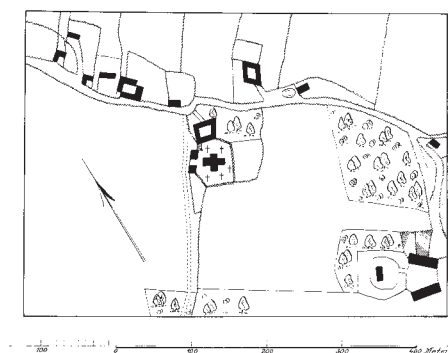

Fig. 2. Matrikelkort. 1:10.000. Målt af ubekendt o. 1809. – Cadastral map.

Kirken er placeret i landsbyens sydøstre udkant med frit udsyn over markerne mod syd, øst og vest. Kirkegården har bevaret sine gamle skel mod

alle sider bortset fra i syd, hvor en udvidelse blev gennemført i begyndelsen af 1900-tallet. Det gamle kampestensdige er dog bevaret og markerer skellet mellem de ældre og yngre arealer.¹² I det sydøstlige hjørne er etableret et *lapidarium*. Kirkegården *hegnes* af et lavt kampestensdige mod syd, vest og sydøst og af en lav mur af kløvet kamp mod øst og nordøst. Kampestensdiget, der tidligst omtales 1702,¹³ er bevokset med græs og husløg. Mod nord støder kirkegården op til nabogården og dens have. †Kirkediget var i meget dårlig stand 1631.¹³

Der er to *indgange* til kirken, I kirkegårdens nordvestlige hjørne er o. 1800 rejst en høj kø-report, indrammet af toskanske pilastre, og en lavere fodgængerport, begge af mursten af Flensborgformat. Ved sidstnævnte ligger en af landets

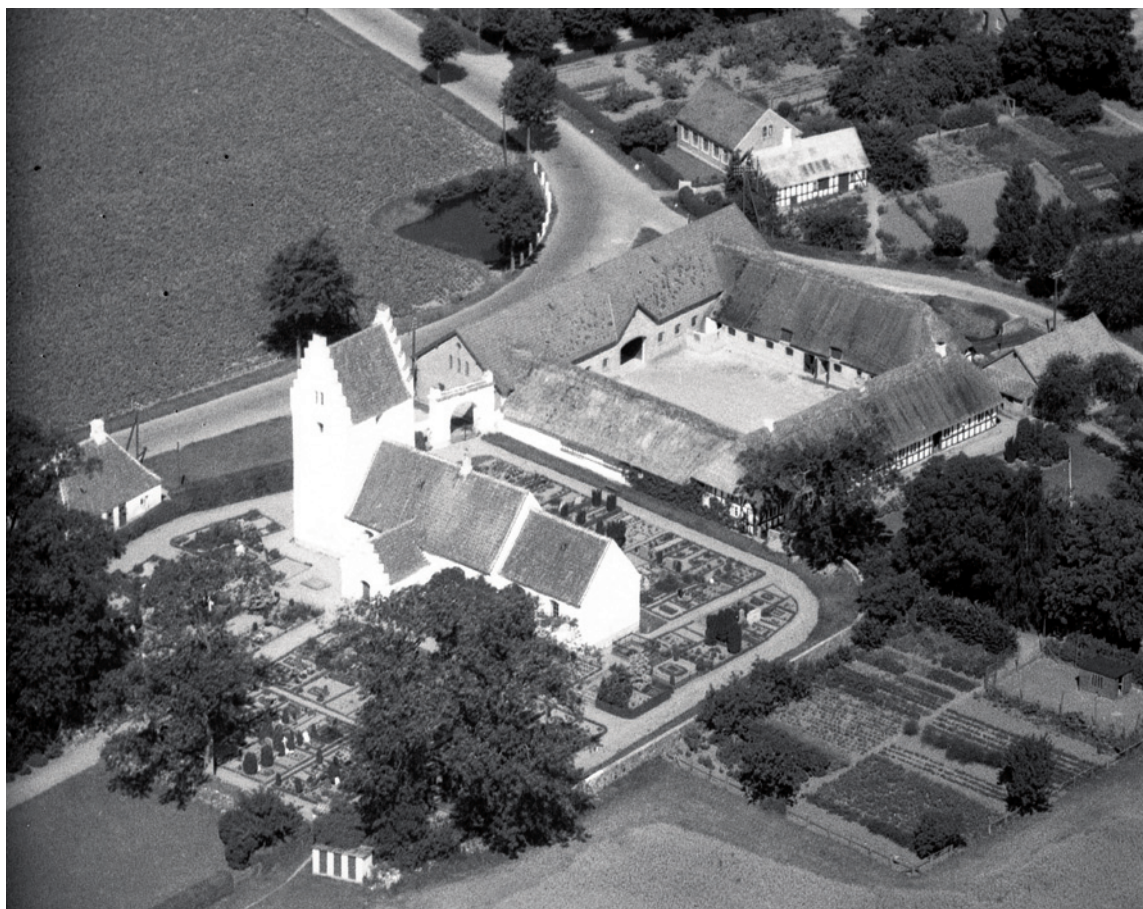

Fig. 3. Luftfoto af kirke set fra sydøst. Foto Sylvest Jensen 1948, i KglBibl. – Aerial photo of the church seen from the south east.

Fig. 4. Kirkens hovedindgang, o. 1800 (s. 4486). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Main entrance to the church, c. 1800.

få bevarede ældre *kirkeriste* (fig. 5); den består af to 1 m lange bærejern, der bærer de 63 cm lange tværejern (jf. Drigstrup Kirke, s. 4076).¹⁴ Porten blev repareret 1946.¹⁵ Den anden indgang er placeret i det sydvestlige hjørne ved hospitalet og består af en fodgængerlåde af gråmalet støbejern. I det gamle kampestensdige syd for kirken er endvidere en ældre muret port af hvidkalkede mursten med skråtag af røde vingetegl; den formidler nu adgang mellem de gamle og nye dele af kirkegården. †*Indgange*. 1631 skulle der laves nye kirkeriste, låger og bomme til indgangene.¹³

Kirkegårdens eneste *bygning* er et *ligkapel* fra det tidlige 1900-tal,¹⁶ rejst af kalkede teglsten med tag af røde vingetegl. Det befinder sig i kirkegårdsudvidelsens nordvestlige hjørne og blev moderniseret 1971, bl.a. med toiletter.¹⁷ Vest for kirkediget er endvidere opført et *hospital* 1736 af kalkede teglsten med røde vingetegl, der nu be-

Fig. 5. Kirkerist ved hovedindgangens fodgængerlåde (s. 4487). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Grill.

Fig. 6. Fundatstavle for opførelsen af hospitalet, 1736 (s. 4488). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Tablet commemorating the foundation of the hospital, 1736.*

nyttes af menigheden. Det blev skænket af Margrethe von Levetzow til Lundsgård, enke efter general Franz Joachim von Dewitz til Frederiksgave,¹⁸ hvilket er markeret med en fundatstavle

af sandsten med de Dewitzske og Levetzowske våbener samt årstallet »173(6)« (fig. 6). Tavlen, der er indsat i vestmuren, blev istandsat 1997.¹⁹

†*Bygninger.* Et fattighus til seks personer var rejst ved kirkeporten nord for hospitalet og formentlig på omtrent samme tidspunkt som dette. Det var opført af bindingsværk og indrettet til seks fattiglemmer. Søjlet i 1800-tallets anden halvdel.

BYGNING

Kirken er en romansk bygning, hvoraf kun skibets sydside står velbevaret, resten er forsvundet ved udvidelser i senmiddelalderen. Bygningshistorien lader sig dog ikke fastslå med sikkerhed. Skibet er givetvis, som det første, blevet udvidet mod vest tidligt i 1400-tallet. På samme tid lader det til, at man ombyggede en stor del af skibets nordside i tegl. Efter dette blev skibet samt sikkert også koret overhvalvet. Et tårn er opført i vest, mens et våbenhus er kommet til ud for den gamle syddør. Koret blev også nyopført endnu i senmiddelalderen, men hvornår er uklart, idet man i 1800-tallet (nok o. 1845) fornyede kormurenes øvre del og murede to nye hvalv, der har udslettet alle spor efter det oprindelige udseende. Orienteringen er solret.

Fig. 7. Hospital, 1736 (s. 4487). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Hospital, 1736.*

Fig. 8. Kirken set fra syd. Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *The church seen from the south.*

Den romanske kirke på stedet, der nu kun står bevaret i skibets syd- og østmure, er næsten forsvundet under den gradvise ombygning af kirken i løbet af senmiddelalderen. Bygningen er udvendig opført af *kvadre* i langmurens nedre skifter og *kløvede marksten* øverst, muret over en enkel sokkel med skråkant (fig. 13, s. 4074 fig. 5). I det indre står murene rejst i hele og kløvede marksten. *Grundplanen* har givetvis været den traditionelle, men der kan ikke udledes andet, end at skibets længde har været ca. 11,5 m. Det søndre *dørsted* er som det eneste bevaret og fortsat i brug, men åbningen er udvidet og ommuret, måske flere gange, og står nu som en bred, fladbuet dør uden oprindelige træk. Ingen af kirkens romanske vinduer er bevaret, og triumfbuen er udvidet i senmiddelalderen; givetvis samtidig med hvælvenes opførelse.

Senmiddelalderlige tilføjelser og ændringer er alle af munkesten i munkeskifte. Kirken undergik således flere forandringer, nok i 1400-tallet, hvis kronologi kun lader sig omtrentligt bestemme. Først

blev skibet forlænget mod vest. På samme tid eller muligvis kort derefter blev skibets nordmur nedtaget eller kraftigt skalmuret både ude og inde, før man indbyggede hvælv i skibet og sikkert også overhvælvede koret. Alle tre projekter bør givetvis opfattes som et samlet hele, der kan være udført over en ganske kort årrække. Herefter er et tårn bygget ind over vestforlængelsens vestgavl. Et våbenhus er endvidere opført ud for syddøren, og endelig er koret helt fornyet i middelalderens sidste del, om end dateringen af dette arbejde er usikker.

Vestforlængelsen. Skibet er forlænget mod vest med ca. 4,5 m, opført over en rejst syld af kløvede kampesten i nord og genanvendte kvadre i syd. I det indre står sammenstødet mellem den romanske sydmur og forlængelsen som et tydeligt spring i vægflugten (fig. 12). Forlængelsen dækkes af et samtidigt krydshvælv, der må være udført i samme arbejdsgang som skibets hvælv (jf. ndf.). Gavlspidsen over vestforlængelsen står nu velbevaret i tårnets østmur, hvor facadens *blæn-*

Fig. 9. Kirken set fra nordøst. Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *The church seen from the north east.*

dingsudsmykning endnu er synlig (fig. 11). Dekorationen består af tre spidsbuede højblændinger, der givetvis har hævet sig over et nu forsvundet savskifte ved gavlfoden. Over den midterste og højeste blænding sidder en lille cirkelblænding.²⁰

Hele *skibets nordmur* er både ude og inde ommuret i tegl over genanvendte kvadre og kløvede kampesten (jf. fig. 9).²¹ Muren er formentlig en senmiddelalderlig fornyelse af det romanske murværk, men tidspunktet for ommuringen er

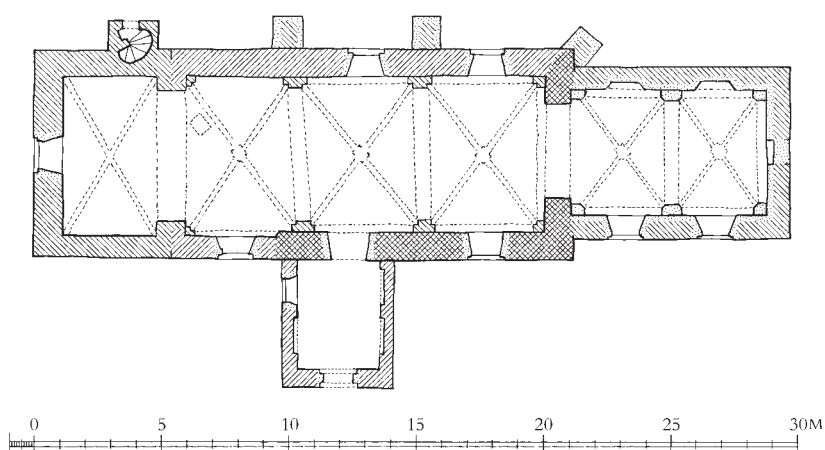

Fig. 10. Plan. 1:300. Målt af Erik Schiødte 1884, suppleret og tegnet af Martin Wangsgaard Jürgensen 2017. – *Plan of the church.*

Fig. 11. Skibets gamle, vestvendte blændingsudsmykning (s. 4490). Foto Arnold Mikelsen 2017. – *The old westward recessed decoration.*

usikkert.²² Det synes oplagt at se dette arbejde i sammenhæng med skibets vestforlængelse, men dette kan hverken af- eller bekræftes, idet sammenstødet mellem de to bygningsdele skjules af senere ændringer. Den nye nordmur er opført uden dørsted, mens det ikke kan udelukkes, at der har været vinduer, som er forsvundet, da kirken nuværende vinduer blev udhugget.

Skibet er blevet forhøjet med 4–5 skifter som forberedelse til hvælv i kirkerummet, hvilket formodentlig skete efter vestforlængelsen var opført.²³

Skibet og vestforlængelsen dækkes tilsammen af tre *krydshvælv*, der som nævnt må være opført

samtidig. Hvælvene hviler på uens helstenspiller (jf. fig. 20), der i nordsiden er udstyret med kvartstens afsæt og spidse helstens skjoldbuer. I vest er skjoldbuen dog kun en halv sten dyb og muret i forbandt med vestvæggen. Ribberne mødes øverst i en lille, kvadratisk slutsten.²⁴

Tre *murpill*er er opført ved skibets nordside, to på langmuren og en på det nordøstre hjørne (jf. fig. 9). Pillerne lader sig ikke nøjere datere, idet de i 1880 blev helt skalmurede.²⁵ Pillerne er imidlertid ikke helt ens udformet; den østre er bygget over genanvendte granitkvadre, mens de to øvrige er uden synlig sokkel, men til gengæld har

Fig. 12. Sammenstødet i sydsiden mellem skibets vestende og vestforlængelsen (s. 4489). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *The meeting in the south side between the western end of the nave and the western extension.*

de en med vingetegl afdækket vandnæse under den skrå, ligeledes tegldækkede afslutning. Forskellen i udformningen antyder, at pillerne ikke er samtidige. De to vestre piller på langmuren skal givetvis opfattes i sammenhæng med skibets hvælv, mens pillen på det nordøstre hjørne kan være kommet til, da det gamle kor blev nedrevet og et nyt opført (jf. s. 4496).

Tårnet, der er jævnbredt med skibet, består af tre stokværk (fig. 14); klokken er efterfølgende hængt op i det vestre glæmhul (jf. s. 4512). Det dækkes af et sadeltag med gavle over kortsiderne i syd og nord. Tårnet er opført over en rejst syld af ganske store, kløvede kampesten og bygget ind over skibets vestgavl. Indvendig står tårnets mellemstokværk med åbne bomhuller. Murværket bærer generelt i facaderne præg af skalmuringer, hvoraf en del formentlig kan føres tilbage til o.

1845 (jf. s. 4496), hvor stort set alle facadesten på tårnets sydvestre hjørne blev udskiftet og murene bundet sammen af tre jernbånd.

Tårnrummet forbindes med skibet ved en bred, let spidsbuet arkade (jf. fig. 34). Rummet får lys fra vest gennem et fladbuet vindue, der sikkert oprindeligt har været udstyret med en nu borthugget fals. Udvendig sidder vinduet i et højt, spidsbuet spejl, som det kendes fra adskillige af egnens kirker. Rummet dækkes af et hvælv, hvilende på forlæg i væggene.

Der er adgang til tårnets øvre del gennem et samtidigt *trappehus* ved nordsiden, bygget over en syld af flade kampesten (jf. fig. 9). Murene på den skrå afdækkede halvtagsbygning afsluttes mod nord af en smal, dobbelt falsgesims. En fladbuet underdør fører ind i det uoplyste trappeløb, hvor en vindeltrappe med kvadratisk spindel leder op til den ligeledes fladbuede overdør.

Fig. 13. Genanvendte romanske sokkelkvadre i koret (s. 4489). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Reused romanque footing in the chancel.*

Fig. 14. Tårnet set fra vest (s. 4492). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *The tower seen from the west.*

Mellemstokværket har ikke noget gulvbjælkelag, og en nyere trappe i fyrretræ fører fra trappehuset til klokkestokværket.

Det højtrestede klokkestokværk åbner sig med et *glamhul* mod hvert verdenshjørne, der både ud- og indvendig er fladbuet og falset. Det vestre glamhul er dog sekundært blevet udvidet og står nu som rundbuet åbning uden false.

Murene i øst og vest afsluttes med en dobbelt falsgesims. Gavltrekanterne, hvis 13 kamtakker i vid udstrækning er fornyede i moderne teglsten, prydes af en identisk *blændingsudsmykning* i to etager (jf. fig. 8). Nederst står en række af otte jævnhøje blændinger med aftrappet afslutning. Blændingerne hæver sig over et savskifte, der markerer gavlfoden, og afbrydes i midten af to slanke, aflange, rundbuede glugger. I øvre etage hæver fem pibeformede højblændinger sig, hvor den midterste blænding afsluttes tvedelt.

Udsmykningens to dele adskilles ved en frise af cirkelblændinger og to savskifter, mens der også sidder mindre småblændinger i kamtakkerne.

Våbenhuset ved skibets sydside er, uvist hvornår, opført foran den gamle syddør (jf. fig. 8). Bygningen er rejst over en sokkel af kløvede marksten og bærer nu præg af senere tiders omdannelser. En fladbuet dør i et lavt, spidsbuet spejl fører ind i det fladloftede indre. Langmurene er her udstyret med tre fladbuede *nicher*, to mod øst, en mod vest (fig. 15). Et yngre kvadratisk vindue i vestmuren, der formentlig har afløst en oprindelig glug på samme sted, giver lys til rummet. Våbenhuset er forhøjet i nyere tid med 4–5 skifter, hvor også en stor del af den oprindelige gavltrekanter er forsvundet. Indvendig tegner forhøjelsen sig som et afsæt i bagmuren. Spidsgavlen mod syd smykkes nu af ni kamtakker og en centralt placeret rundbuet blænding med en rektangulær lyssprække i

Fig. 15. Våbenhusets indre set mod nordvest (s. 4494). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Interior of porch looking north west.

Fig. 16. Korets indre set mod nordøst. Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Interior of chancel looking north east.*

Fig. 17. Trægesims i fyr set fra våbenhusets loftsrums (s. 4497). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Timbered pine cornice.*

øvre halvdel.²⁶ Nedre del samt sålen af blændingen er senmiddelalderlig og har formentlig oprindeligt været afsluttet med en spidsbue.

Koret blev nedrevet og et nyt og længere opført i første halvdel af 1500-tallet, hvis kirken har fulgt det samme udviklingsmønster som flere andre kirker på egnen.²⁷ Ved opførelsen af den to fag lange østudvidelse, rejst over en sokkel af genanvendte kvadre, der må stamme fra det nedrevne romanske murværk, har man også nedrevet hovedparten af skibets østre hjørner og østmur (fig. 9). Disse partier blev, som koret, nyopført i tegl. Det nye kor har efter alt at dømme været overhvalvet, og de nuværende piller og skjoldbuer i det indre har givetvis nederst en senmiddelalderlig kerne bag de moderne skalmuringer (jf. fig. 16). Dette bekræftes i biskop Jacob Madsens visitatsbog, der 1589 beskriver koret med to hvælv.⁴ Det senmiddelalderlige kor er o. 1845 nedrevet til omtrent et skifte under de nuværende vinduers sålbænk, hvorfor stort set alle oplysninger vedrørende de middelalderlige forhold er forsvundet (jf. ndf.).

Eftermiddelalderlige reparationer og ændringer. Kirkebygningen har i det ydre ikke ændret sit udseende i væsentlig grad siden senmiddelalderen, men indvendig har en række forandringer o. 1845 påvirket navnlig korets udseende.

En *†gravkrypt* under koret (jf. s. 4517) er ikke undersøgt nærmere.

De første kilder efter reformationen fortæller, at bygningen 1631 var forfalden. Hvælvene beskrives som næsten 'bortrådnede', mens klokkestokværket i tårnet samt et glamhul i tårnets sydside angives som brøstfældige.¹³ 1702 meldes kirken imidlertid nyistandsat og indvendig helt renoveret.¹³

I tiden o. 1845 blev der udfoldet et stort renoveringsarbejde på kirken, der har forandret flere bygningsafsnit. Arbejdet må bl.a. være sket på foranledning af C. G. von Ahlefeldt, der bliver mindet på tårnets vestfacade med sine initialer og årstallet 1845 (jf. fig. 14). Arbejdsgangen i eller dateringen af det omfattende istandsættelsesarbejde lader sig ikke entydigt bestemme, men man er sikkert begyndt i øst med koret og sluttet i vest med tårnet. Våbenhuset er sandsynligvis også blevet istandsat på dette tidspunkt, men hvornår i processen er uklart.

Koret blev, som allerede omtalt, nedrevet til et skifte under vinduernes sålbænk og genopført i små sten, der nærmer sig et moderne normalformat. Indvendig blev rummet overhvalvet med to krydshvælv, båret af pudsede helstenspiller med afrundet sokkel- og kragbånd, affasede hjørner (fig. 16) samt helstens skjold- og gjordbuer. Ribberne mødes i en kvadratisk slutsten. Gjordbuen

mellem de to hvælvfag er dog to sten bred. I syd er koret udstyret med to falsede, fladbuede vinduer, mens der i nordsiden er to ligeledes fladbuede nicher med smigede vanger. Mod øst hæver det nye kor sig med en glat gavlskids, som øverst er udstyret med en lille, cirkulær glug, der giver lys til tagrummet.

Skibet blev ikke i samme grad berørt af istandsættelsen, men man indsatte her fire vinduer, to i hver side, af samme type som åbningerne i koret, hvorved alle spor efter ældre vinduer forsvandt. Det er sandsynligvis også ved den lejlighed, at man indvendig *skalmurede skibets nordvæg* for at rette op på muren.

Arbejdet på både kor og skib inkluderede formentlig også en udskiftning af den eksisterende tagstol med en ny i fyr (jf. ndf.) og en profileret *gesims i fyrretræ* på begge bygningsafsnit (fig. 17). En lignende gesims kan også iagttages på Ørbæk Kirke (Svendborg Amt).

Renoveringen af *tårnet* har med al sandsynlighed koncentreret sig om facaderne, hvor store partier, som tidligere nævnt, er blevet skalmuret, og det sydvestre hjørne snøret sammen med jernbånd. Arbejderne på våbenhusets facade og gavlskids er ligeledes beskrevet ovenfor.

Gulve. I koret ligger der røde teglklinker, mens der i skib, tårnrum og våbenhus er lagt gulbrune og gråsorte kvadratiske klinker i skaktavlsmonster.

Tagværkerne over alle kirkens bygningsafsnit er i fyr og af nyere dato. De stammer sikkert alle fra den store renovering af kirken o. 1845, om end dette ikke kan dokumenteres i kilderne.

Tagbeklædning. Alle tagene dækkes af røde vingetegl.²⁸ 1589 beskriver biskop Jacob Madsen kirken som tækket med hulsten (munke og nonner) på alle flader ud over korets sydside, der er dækket af tagpander.⁴

Opvarmning. Et fjernvarmeanlæg er installeret 1970.¹⁵ De ældste oplysninger om kirkens opvarmning stammer fra 1882, hvor der blev indkøbt en ny *†kakkellovn* som erstatning for en allerede eksisterende ovn, der næppe på det tidspunkt har været ret gammel.¹⁵ Kakkellovnen er senest nævnt i kilderne 1929,¹⁵ hvorefter der fra 1940 omtales et koksfyret *†centralvarmeanlæg* med radiatorer i stedet. Dette koksfyret erstattedes senere af et oliefy, der 1972 afløstes af fjernvarme.¹⁵

†Murbehandling(?). En facadedekoration med kalkmalede prikker er muligvis iagttaget ved kalkning af kirken (jf. Drigstrup Kirke, s. 4092).

Kirken er hvidkalket ude og inde, står med blanke sokkelsten og lyst, gråmalet gesims; den samme grå farve, som også er anvendt på våbenhusets bjælkeloft. Der ligger, foruden en lille græsplæne mellem tårn og våbenhus, perlegrus omkring hele bygningen.

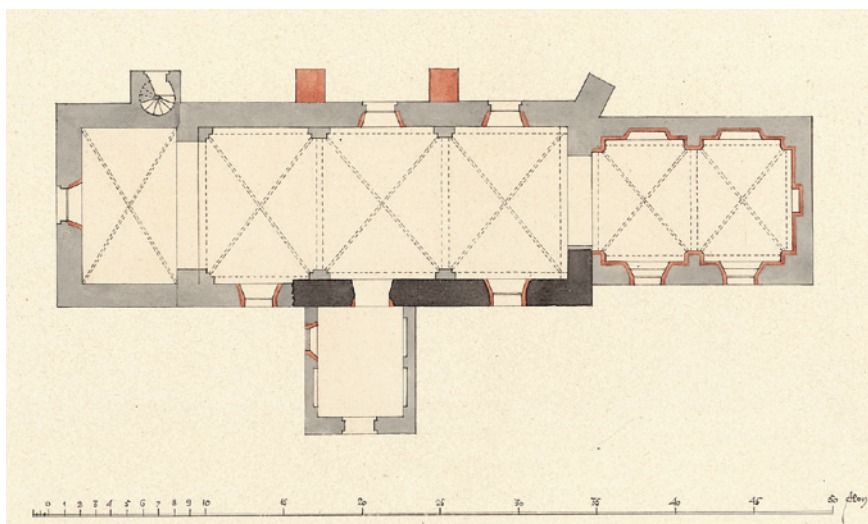

Fig. 18. Plan. 1: 300. Målt og tegnet af Erik Schiødte 1884, i NM. – Plan.

Fig. 19. Indre set mod øst, før 1910. Foto i NM. – Interior, looking east.

INVENTAR

Oversigt. Kirkens eneste middelalderlige inventargenstand er den romanske granitdøbefont, der tillægges Mesteren for Løvegruppen, hvis arbejder er ganske udbredte på egnen. Alterstagerne stammer fra tiden o. 1550. Hovedparten af inventaret er betydeligt yngre. Fra 1700-tallets første del stammer pengeblokken, Matthis Simonsens altersølv, der blev skænket 1703 af kirkejeerne Frederik Lützow og Dorothea Magdalena von Harstall, og klokken, som kirkejeer Anna Sidonie von Podebusk 1722 lod Frederik Holtzman omstøbe. Prædikestolen er opsat 1882, mens pulpituret er rejst 1924. Det er imidlertid især anskaffelser fra 1900-tallets anden halvdel, der sætter præg på kirken. Det gælder navnlig Gunnar Hansens alterparti fra 1952, de samtidige stolestader og Alan Havsteen-Mikkelsens alterskranke fra 1994.

Farvesætninger og forandringer. Inventaret er farvesat 1990 ved Jens Johansen i grundfarverne grå og lyserød.²⁹ En senmiddelalderlig $\dagger$ altertavle blev efter kritik fra biskop Jacob Madsen erstattet af en $\dagger$ skriftaltertavle 1592. Kort før 1702 blev kirken gennemgribende istandsat på såvel bygning som indre,¹³ formentlig på initiativ af kirkejeer Frederik Lützow; de fornævnte nyanskaffelser fra netop denne periode

kan formentlig ses i sammenhæng hermed. En hovedstandsættelse blev gennemført 1845 på foranledning af kirkejeer Christian Johan Frederik Ahlefeldt-Laurvig.

Alterpartiet (fig. 22), udført 1952 af Gunnar Hansen, udgør en sammenhængende helhed omfattende et reliefsmykket alterbord og en alterprydelse ved bordets bagkant, alt dannet som en parafrase over et romansk alter med frontale og retabel. Af franske kalkstenskvadre med bemaling.

Alterbordet (fig. 22), 185×93 cm, 106 cm højt, er på forsiden smykket med et relief af Kongernes og hyrdernes tilbedelse. I midten troner Maria med Jesusbarnet, indfattet i en mandorla. Jesus er vist frontalt og rækker begge arme ud mod de tilbedende, hhv. kongerne til venstre og hyrderne til højre. Barnets gestus er som et ekko af retablets Kristusfremstilling (jf. ndf.). En stor stjerne med Jesumonogram, flankeret af to engle, ses over den centrale gruppe. 13 mindre stjerner er vist over de øvrige. Bemalingen omfatter rødt, blå, grønt, okkergult og gråt.

Fig. 20. Indre set mod øst. Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Interior, looking east.*

† *Alterbord* med bræddebeklædning, nævnt 1862.³⁰ Dette blev 1882 flyttet længere frem i koret for at skabe plads til præsten bag alteret.²⁵

Et † *alterklæde* måtte anskaffes 1869.¹⁵

Brudetæppe (fig. 21), 2001, af uld, 150×122 cm, vævet af Helle Baslund med blomster og frugter, bl.a. vindruklaser og -løv, tidsler, påskeliljer og vintergækker. Ophængt på skibets nordvæg.

Alterprydelse (fig. 22), udført som et uregelmæssigt trekantet relief med forhøjet, korsformet topstykke, opstillet på et glat podium. I midten står Kristus med udbredte arme; han er iklædt en fodlang kjortel med stjernebesat kappe og træder med de nøgne fødder et flammesværd ned i en vældig slange. På begge sider står, knæler eller sidder mænd, kvinder og børn. Alle rækker armene mod den centrale figur. Nærmest Kristus ses tv. Maria, der fremviser sit delvist blottede bryst, mens Johannes Døberen med sit sivkors er vist overfor. Bag disse står det første menneskepar, Adam og Eva. Den siddende mand yderst til venstre, hvis underkrop er dækket af et tæppe,

er antagelig karakteriseret som syg. Baggrunden er dækket af vinranker, -løv og klaser, mens en diminutiv arkitekturkulisse over Kristi korsbesatte glorie formentlig hentyder til Det himmelske Jerusalem.

Samlet betoner alterprydelsen den lutheranske forståelse af gudstjenesten, der ikke mindst udfoldes i henvisningerne til de to sakramenter, dåben (Johannes Døber) og nadveren (vinen), men den forener disse med talrige andre temaer, herunder Korsfæstelsen og Opstandelsen (korset), Kristus som trøstermand (Christus Consolator, jf. også Thorvaldsens Kristus, *DK Kbh.By* 1, 217 f.; 5, 250 ff.), som Dødens og Ondskabens besejrer (Kristus i Dødsriget samt slangen, der trædes under fode) og giveren af det evige liv (kappens stjernehvælv og himmelborgen). Det er således meget rammende, når Lisbeth Smedegaard Andersen karakteriserer alterprydelsen som en skildring af Trosbekendelsens Kristus.³¹

Mere specifikt udtrykker alterprydelsen en grundtvigsk kristendoms- og kunstforståelse. Det

er netop typisk for den grundtvigske kirkekunst, at emnerne ofte hentes fra middelalderlige opfat-
telser og legender, som derved kredser om den
levende kristendomsforståelse i menighederne,
snarere end om selve Skriftens beretninger. Dette
gælder for inklusionen af Kristus, der træder slan-
gen under føde, Kristus i Dødsriget,³² koblingen af
Maria og Johannes som 'forbedere' ved Jesu fod og
en detalje som Marias delvist blottede bryst.³³ En-
delig må også det enkle, letaflæselige billedsprog,
den optimistiske tone og de kraftige farver, der
svare til alterbordets (jf. ovf.) ses som udtryk for,
at Gunnar Hansen er rundet af den grundtvigske
udsmykningstradition fra Joakim Skovgaard.

Gunnar Hansen udførte talrige kirkelige ud-
smykningsopgaver, herunder til yderligere to fyn-
ske kirker: et krucifiks fra 1942 til Ejby Kirke
(Vends Hrd.) og en alterbordsforside i Brylle
Kirke (1952, s. 3325).³⁴

†*Altertavler.* 1) En antagelig senmiddelalderlig
altertavle, der nedsættende omtales 1589 af bi-
skop Jacob Madsen som 'en skarnstavle med et
trefoldighedsmaleri'.⁴ En yngre karakteristik fra

1769 nævner den som en 'stærkt papistisk alter-
tavle af smukt billedhuggerarbejde i træ og ma-
let'.³⁵ Den udskårne og bemalede tavle har såle-
des haft en central fremstilling af Treenigheden,
dvs. antagelig et billede af Nædestolen. Altertav-
len var 1769 opstillet i kirkens vestende.³⁵

2) O. 1590(?). Som følge af biskop Jacob Mad-
sens kritik af kirkens middelalderlige altertavle (jf.
ovf.) lovede sognepræst Laurits Nielsen, at man
ville lade en ny gøre, hvorpå skulle males 'kate-
kismens ord'.⁴ 1769 stod på alterbordet en 'ganske
lille' tavle af alabast og sort marmor med et relief
af Nadveren.⁷ Denne kan være identisk med den
o. 1590 anskaffede tavle, der at dømme efter be-
skrivelsen kunne have været smykket med et ne-
derlandsk alabastreliet i en dekorativ indramning
af marmor, vel i form af en husaltertavle, velkendt
som importvare fra Nederlandene i 1500-tallets
anden halvdel, jf. eksempler bl.a. i Sandholts-
Lyndelse Kirke (Svendborg Amt) og Møborg
Kirke (1586, *DK Ringkøbing* 956).³⁶ Antagelig har
den lille tavle været indsat i en træskåren ramme,
hvorpå indskrifter fra Luthers katekismus kan ha-

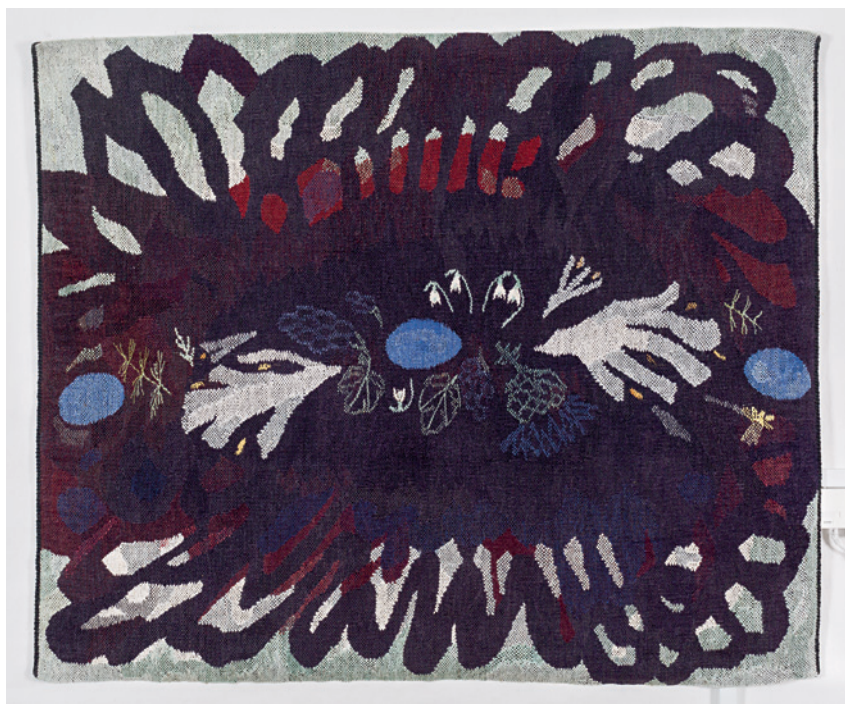

Fig. 21. Brudetæppe, vævet af Helle Baslund 2001 (s. 4499). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Bridal tapestry, woven by Helle Baslund, 2001.*

Fig. 22. Gunnar Hansens alterbord og alterprydelse, 1952 (s. 4498). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Gunnar Hansen's Communion table and altar decoration, 1952.*

Fig. 23. Det forhenværende altermaleri, en kopi efter Rafaels 'Madonna del Granduca', o. 1910 (s. 4502). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *The former altar painting, a copy of Raphael's 'Madonna del Granduca', c. 1910.*

ve været anført. Tavlen (eller i det mindste Nadverbilledet) befandt sig endnu 1861 i tårnet.³⁷

2) (Jf. fig. 19), o. 1850, i nygotisk stil med et storfelt sat i en meget bred, pilasterprydet ramme og flankeret af spinkle fialer, der bar et spidsbuet topstykke med et †altermaleri af Opstandelsen udført af Christoffer Faber.³⁸

Forud for anskaffelsen af tavlen havde amtsprovst Lütken allerede 1832 beklaget sig over, at kirken i årevis havde manglet en altertavle, da kirkejeren, grev Christian Johan Frederik Ah-

lefelt-Laurvig (1789–1856) ikke mente, han var forpligtet til at forskønne kirken, men kun til at vedligeholde den.³⁹

(†)Altermaleri (fig. 23), en kopi efter Rafaels såkaldte 'Madonna del Granduca' (o. 1505, Palazzo Pitti, Firenze, malet af Gaspare Diomedeo della Bruna, Firenze og signeret »D. dello Bruna«) og skænket o. 1910 af kirkejer, lensgreve Christian Johan Frederik Ahlefeldt-Laurvig (1844–1917) til indsættelse i †altertavle nr. 2.⁴⁰ Billedet er nu op-
hængt i en ny ramme i skibets nordvestlige hjørne.

Fig. 24. Altersølv, 1703, skænket af Frederik Lützow og Dorothea Magdalene von Harstal (s. 4503). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Altar plate, 1703, donated by Frederik Lützow and Dorothea Magdalene von Harstal.

Altersølv (fig. 24), 1703, udført af Matthis Simonsen, Odense, skænket af Frederik Lützow og hustru Dorothea Magdalene von Harstall. *Kalken* har cirkulært fodled, der foroven er smykket med seks tunger og drevet stejlt op i skaftet. På den ene tunge er monteret et ældre krucifiks, mens en indskrift i skriveskrift er anført på tre andre: »Fridrich Lützow/ Refninge Kirckis Kalck og Disk 1703/ Dorothea Magdalena von Harslou«. By- og mestermærke er stemplet på standpladen (jf. *Boje* II, nr. 4041(?) og nr. 4093). Skaftet er sekskantet og har en markant, fladoval knop med bosser, hvorpå er indgraveret »IHESVS«, og bægeret er prydet af en indgraveret linje nær randen. Under bunden er indgraveret med skriveskrift: »Repareret og oppoleret 1899 af Emil Jensen Guldsmed Kiertemind«. Istandsæt 2004 af sølvsmed Søren Weitemeyer, Aarhus, og i den forbindelse fornyedes hældetuden.⁴¹

Den tilhørende *disk* måler 13,3 cm i tværmål, har kuplet bund og fane med indgraveret hjulkors samt Jesumonogram. Ustemplet.

Sygesæt, jf. Rynkeby Kirke (s. 4443).

Oblatæsker. 1) O. 1880, af porcelæn, udført af Bing & Grøndahl. Æsken måler 13,5 cm i tvær-

mål, er 6 cm høj og sortglaseret med reliefkors og kanter i forgyldning. Fabriksmærke under bunden: »B & G«.

Fig. 25. Alterkande og oblatæske nr. 2, udført af J. Dahlerups Sølvmedje 1986 (s. 4504). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Altar jug and wafer box no. 2, made at J. Dahlerups Sølvmedje, 1986.

Fig. 26. Dåbsfad, 1700-tallet(?) (s. 4505). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Baptismal dish, 1700s(?)*.

2) (Fig. 25), 1986, udført af Jørgen Dahlerup, Hørsholm (jf. også alterkande). Den cirkulære æske måler 11,5 cm i tværmål og er 5 cm høj. På låget er et indgraveret hjulkors og derom med fordybede versaler: »Jesus Kristus – livets brød«. Under bunden er mester- og lodighedsstempel samt sikkerhedsmærkning indgraveret med versaler: »Revninge Kirke/ 1986«.

Fig. 27. Alterstager, o. 1550 (s. 4504). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Altar candlesticks, c. 1550*.

Ske, o. 1900/25, 13 cm lang, laffet er prydet af et kors i gennembrudt arbejde, og på skaftet ses stemplerne »EJ« og »11L«.

Alterkanden (fig. 25), o. 1986, er ligesom oblatæskan udført af Jørgen Dahlerup, Hørsholm. Den er 26 cm høj, har cylindrisk korpus og lige hank. Under bunden ses fabriksmærket »Dahlerup Design«.

Alterstager. 1) (Fig. 27), o. 1550. De hhv. 38 og 40 cm høje stager, der indbyrdes er lidt forskellige, har profileret fod i to afsæt, der hviler på tre poteben og cylinderskaft. Den lavere stage har mere skarpt skaftled og glat, kuplet lyseskål, mens den højere har fladovalt midtled mellem to vulster og profileret lyseskål med nedre skråkant. I deres udformning er de typiske for sengotikkens alterstager, jf. bl.a. eksempler i Seden (s. 3469) og Næsbyhoved-Broby (s. 2709).

2) Nyere kopier af nr. 1 (den høje stage), drejet i træ. Placeret på alterbordet, når der ikke er kirkelige handlinger.

Den nyere *syvstage* er 24 cm høj med arme udført som bladbesatte grene, der bærer lyseskålene. Stemplet under bunden med en vinkelmåler.

†*Messeklokke*, nævnt 1589 som stående ved alteret, og derfor formentlig en håndklokke.⁴ Den manglede da sin knebel.

Den nyere *messehaegel* er udført af hofjægermesterinde Sophy Garth-Grüner (1937-99) i grøn silke med et guldkors på ryggen, hvori et Jesu-monogram, flankeret af alfa og omega.

Alterskranke (jf. fig. 16) fra 1994 er tegnet af Alan Havsteen-Mikkelsen som en spinkel hesteskoformet støbejernskonstruktion med rødpolstret knæfald. Den er beslægtet med samme arkitekts alterskranke i Birkende fra 1997 (s. 4392).

Den ældre †*alterskranke* fra 1952 havde slanke, drejede balustre og en glat håndliste.⁴⁰ Frem mod 1990 stod den i en lys bemaling med egetræsådet knæfald; sidstnævnte blev da malet rødbrunt.²⁹

Døbefont (fig. 28-29 og 46), romansk af rødlig (fod) og grå granit (kumme). Den måler 70 cm i tværmål og er 74 cm høj. Foden er kuplet og midtdeles af en tovsnoning. Over denne er en arkaderække, båret af søjler med enkle blokagtige kapitæler og baser. Kummen er dekoreret med stående løver, der parvis æder af stiliserede livs-

Fig. 28. Romansk døbefont (s. 4504). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Romanesque font.*

træer. Biskop Jacob Madsen beretter, at Ulfeldt Christoffersen Ulfeldt til Jershave 1589 beklagede sig over, at sognepræsten havde ladet døbefonten flytte fra tårnet og op i skibets østende, hvilket var alt for nær på hustruens, Gertrud Hansdatter Ulfeldts, stol. Biskoppen fandt ikke klagen rimelig, da fonten stod op ad nordvæggen og 3½ alen fra den omtalte stol (jf. s. 4509), men han konstaterede samtidig, at det i praksis ville være muligt at flytte fonten op i koret.⁴ 1882 ønskedes den affrenset for maling.²⁵ Opstillet i korets nordvesthjørne.

Mackeprang tilskrev fonten den såkaldte 'Mester for Løvegruppen', som han også tillagde de løveudsmykkede fonte i Åsum (s. 3500), Agedrup (Bjerger Hrd.) og Kullerup (Svendborg Amt) samt gravsten i bl.a. Rynkeby Kirke (s. 4457 ff.).⁴² Med disse arbejder bidrog stenhuggeren til at udbrede en jysk udsmykningstradition på Fyn.

Det enkle *dåbsfad* (fig. 26) er muligvis identisk med det, der er nævnt 1769.⁷ Det måler 48 cm i tværmål, har en dyb, men flad bund og bred, glat fane.

Dåbskanden (fig. 45) er et nyere keramikarbejde. Den 23 cm høje koniske kande prydes af relieffer af Korslammet og de 12 apostle. Blåglaseret, idet figurerne som en kontrast står uden glasur. På

Fig. 29. Løverelief på den romanske døbefont (s. 4504). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Lion relief on Romanesque font.*

Fig. 30. Prædikestol, 1882 (s. 4506). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Pulpit, c. 1883.

arm af sortmalet jern på triumfbuens nordvange. En *†dåbskande* blev anskaffet 1907.¹⁵

Et bemalet *†korbuekrucifiks* var endnu 1769 opsat over triumfbuen.⁴³

Prædikestol (fig. 30), 1882,¹⁵ i nybarok stil med fire arkadefag adskilt af joniske pilastre. Under arkaderne står de fire evangelister på sokler, hvorpå de respektive navne i versaler, fra nord

mod syd: »Mataeus«, »Marcus«, »Lucas« og »Johannes«. Postamentets øvre led er karnisformet med jonisk æggestav, hvorimellem er fremspring med maskehoveder. Frisen har tværrektangulære felter under en rigt dekoreret arkitrav. Stolen hviler på en muret, ottekantet sokkel, der ligesom trappen er udført o. 1952.⁴⁰ Den tilhørende *himmel* har hængestykke formet som buefrise. Under himlen hænger en due i en udsåret glorie. Den oprindelige $\dagger$ opgang var en spinkel jernsøjle.⁴⁰ Stol og himmel står i blank eg.

En replik af stolen fra 1890 er i Skrøbelev Kirke (Svendborg Amt).

†*Prædikestole*. 1) Nævnt 1589, da biskop Jacob Madsen beretter, at den var sat 'på mur', dvs. vel på en muret sokkel.⁴

2) 1664, skænket af kirkeejerne Markor Rodsteen og Vibeke Tønnesdatter Friis. En stol, der

Fig. 31. Pengeblok fra o. 1700 samt pengebøsser fra 1990 (s. 4510). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Poor box from c. 1700 and collection box from 1990.*

Fig. 32. Krucifiks, 1900-tallets første halvdel (s. 4511). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Crucifix, first half of 1900s.*

stod i både lakeret og malet træ med indskriften: »Gud til Ære og denne Kirke til Beprydelse lod erlig og velbiurdig Marqvor Rothsteen til Lunds-gaard med hans kiære frue, Frue Vivike Friis denne Prædikestol bekoste og staffere Ao. 1664«. Opsat over kvindestolene, dvs. i skibets nordside. Den er sandsynligvis omtalt 1861 af biskop Engelstoft, hvis formulering: 'Ny prædikestol, simpel og ikke på mur' taler direkte med Jacob Madsens karakteristik af nr. 1, og derfor næppe skal forstås sådan, at kirken har fået en ny prædikestol i årene før Engelstofts besøg.³⁷

Stolestaderne (jf. fig. 20), o. 1952,⁴⁰ har 94 cm høje, rektangulære gavle med affasede sider og fyldingsryglæn. De står i en grå og lyserød bemaling fra 1990,²⁹ som erstattede en ældre, grå staffering.

Fig. 33. Indre set mod vest. Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Interior, looking west.*

†*Stolestader*. 1) Nogle ældre stole, der 1867 og 1874 måtte repareres.¹⁵ 2) (Jf. fig. 19), o. 1875, med slanke, rundbuede gavle prydet af kors, dannet af fem cirkler i forsænket relief 1867, og 1874 måtte nogle stolestader repareres.

†*Herskabsstole*, 1) 1574, indrettet af kirkeejer Ulfeldt Christoffersen Ulfeldt til Jerstave og hustru Gertrud Hansdatter (Stigsen) Ulfeldt. Den bar indskriften »Ulfeldt Crestoffersen. Gertrud Stegts Datter 1574«. ⁴³ Den stod sandsynligvis forrest i skibets nordre stoleblok, eftersom Ulfeldt Christoffersen 1589 klagede over, at fonten var blevet flyttet frem i skibet og nu stod meget tæt på hans hustrus stol (jf. døbefont, s. 4504). 1769 benyttedes den som degnestol.

2-3) 1664, indrettet af kirkeejer Markor Rodsteen og hustru Vibeke Tønnesdatter Friis forrest i stolestaderne.⁴⁴ På gavlene var malede årstal, »1664«, samt ejernes våbenskjolde og navne. Efter

indretningen af therskabspulpituret, formentlig i 1700-tallets første halvdel, blev stolene anvendt som almindelige stolestader.⁴⁵ 1882 blev to *armstole* placeret i stolene. Disse er udført af eg i en historicistisk stil med både gotiske og renæssancetræk. I ryglænenes topstykker er skåret et Jesu-monogram, mens årstallet »1882« er udført i et felt under sædet. Både sæde og ryglæn er polstret med rødt læder. De to stole står nu i koret.

Løse stole (jf. fig. 33), o. 1850, to stole i nygotisk stil med spidsbuet ryglæn gennembrudt af koblede æselrygbuede åbninger og med drejede ben er opstillet ved døbefonten.

†*Præste- og degnestole*. 1) En thpræstestol fra 1585 bar indskriften »Herr Lauritz Nielsen Sognepræst til Revninge Kirke 1585«. ⁷ 2) I 1700-tallet benyttedes Ulfeldt Christoffersen Ulfeldt og hustru Gertrud Hansdatter (Stigsen) Ulfeldts therskabstol (nr. 1) som degnestol. 3) En *præste-* samt

Fig. 34. Pulpitur, 1924 (s. 4510), og orgel, 1973 (s. 4510). Foto Arnold Mikkelsen 2017. — Gallery, 1924, and organ, 1973.

en *degnestol*, der var opsat i koret på hver side af alterbordet, blev fjernet 1882.²⁵

Særlige rumindretninger. Under pulpituret (jf. fig. 34) er i 1900-tallets første halvdel indrettet to rum, som begge har småsprossede vinduer ud mod skibet; det søndre tjener som sakristi, mens det nordre huser opgangstrappen.

Pengeblok (jf. fig. 31), o. 1700, af eg, 23,5×30 cm og 98 cm høj. Kanter samt lågen er beslået med dekorativt prydede jern, og blokken har endvidere et enkelt overlæg til lås. I skibet ved døren til våbenhuset.

Pengebøsse (jf. fig. 31), 1990,¹⁵ 25,5×28,5 cm og 35 cm høj, er udført i stil med pengeblokken og opsat på væggen over den.

Dørfloj, 1700-tallet. En rundbuet plankedør med oprindeligt håndtag og hængsler, der er formede med snoede gaffelender. Gråblå udvendig og lysegrå indvendig. I våbenhusets yderdør.

†*Herskabspulpitur*, 1700-tallets første halvdel(?), blev indrettet til kirkeejersens brug over mandsstolene langs skibets nordvæg.⁴³ Formentlig nedrevet under kirkens istandsættelse 1845.

Orgel (jf. fig. 34), 1973, med fire stemmer, bygget af Th. Frobenius & Sønner, Kgs. Lyngby. Disposition: Gedakt 8', Principal 4', Rørflojste 4', Oktav 2'. Opstillet i tårnrummet på et *orgelpulpitur* fra 1924, udformet i nyklassicistisk stil efter det forhenværende orgel (jf. ndf.). Det bæres af to fir-kantede søjler, og brystningen omfatter syv fyl-

Fig. 35. †Orgel, bygget 1924, af Eggert Froberg, Odense (s. 4511). Foto Ebbe Lehn Petersen o. 1973. – †*Organ, built 1924 by Eggert Froberg.*

Fig. 36–37. 36. Lysekroner, o. 1925 (s. 4511). 37. Kirkeskibet 'Johannes', 1959 (s. 4511). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – 36. *Chandelier*, c. 1925. 37. *Church ship 'Johannes'*, 1959.

dinger under en kraftig håndliste. Pulpituret står i en grå bemaling med detaljer i lyserødt fra 1990,⁴⁵ hvilket er en justering af den ældre staffing.

†*Orgel* (fig. 35 og 43), 1924,⁴⁶ med fem stemmer, bygget af Eggert Froberg, Odense.⁴⁷ Disposition: Bordun 16', Geigenprincipal 8', Gedeckt 8', Salicional 8', Fløjte 4'. Pneumatisk aktion og vindlade.⁴⁸ Den enkle, tredelte facade med rektangulære pibefelter var tegnet af J. Vilhelm Petersen.⁴⁹ På tårnrumspulpituret (jf. ovf.) med spillebord i orgelhusets søndre gavl.⁵⁰

Tre *salmenummertavler*, 1800-tallets slutning, udført til skydenumre; ensartet lysegrå bemaling. 1862 havde man fem *†salmenummertavler*.¹⁵

Krucifiks (fig. 32), 1900-tallets første halvdel, af eg, 90×50 cm. Kristus hænger i skrå arme og med højre fod lagt over den venstre. Hans hoved hælder mod den højre skulder, mund og øjne er åbne, og om hovedet er en smal tornekroner. Lændeledet er groft skåret med store foldekast og sidesnip ved højre hofte. Korset er glat med fordybet konturlinje; øverst på korsstammen er en skriftsæddel med »INRI« i fordybede versaler. På sydvæggen over døren til våbenhuset.

Kirkeskib (fig. 37), 1959, bygget af snedker Jens Henrik Olsen, Sønderød, og skænket til kirken af hans datter, Jenny Olsen.⁵¹ Den 116 cm lange og

75 cm høje firmastede bark er med røde versaler betegnet: »Johannes«, men havde tidligere navnet »Viking«. Den kvindelige galionsfigur fremstår i hvid bemaling med gulddetaljer og rød køl. Ophængt under gjordbuen mellem skibets 2. og 3. fag.

Lysekroner. 1) (Fig. 36), o. 1925, med 2×8 s-svungne arme med delfinled og bevingede kvindehoveder (sirener?) i det indre slyng. Balusterskaffet afsluttes af en glat hængekugle med knop. Kronen, der er udført til elektrisk belysning, hænger i skibets 2. fag. 2–3) O. 1943,⁵² med 2×6 s-svungne arme, facetteret balusterskaffet og hængekugle med stor knop. Ophængt i skibets 1. og 3. fag. Tilsvarende kroner hænger i Rynkeby (s. 4452).

En *lysglobe* af sortmalet støbejern er anskaffet 2017 og opstillet i koret.

Klokke (fig. 38), støbt 1722 af Frederik Holtzman, København, 88 cm i tværmål. Om halsen løber en indskrift i reliefversaler: »Me fecit Friderich Holtzman Hafniæ. Gloria in excelsis deo« (Frederik Holtzman, København, gjorde mig. Ære være Gud i det høje). På legemet: »Nu hænger ieg som før dog uden refned side/ i Refninge igien, men læser wil du wide/ Huo mig omstøbe loed da var det friherinde/ af Putebuskers slægt huis navn du her kand finde/ Anna Sidonia til Lundsgård mand mon skrive/ Med sytten hun-

Fig. 38. Klokke, støbt 1722 af Frederik Holtzman, København, på foranledning af Anna Sidonie von Podebusk (s. 4511). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Bell no. 2, cast by Didrik Strahlborn, Lübeck, ordered by Erich von Löwenhielm.*

drede med tillagt to og tive«. 2003 fik kirken tilladelse til at ændre ringepositionen.⁵³ Klokken er ophængt i en slyngebom i tårnets vestre glamhul.

†*Klokke*, nævnt 1589 som ophængt i tårnet.⁴ 1631 karakteriseredes den som 'ganske lille', og dens ophæng var i meget dårlig stand.¹³

GRAVMINDER

Oversigt. I kirken er bevaret to mindetavler over Julie Louise Ahlefeldt-Laurvig (1791–1877) fra o. 1877 og tre ældre gravsten, dels to romanske sten, dels den velbevarede gravsten fra o. 1556 lagt over Christoffer Ulfeldt og Margrethe Daa. På kirkegården er Sophie Dorothea Ahlefeldt-Laurvigs (1760–1820) gravsten indmuret i korets østmur. Et støbejernskors stammer fra 1853.

Mindetavler (fig. 39), o. 1877, over Julie Louise Lensgrevinde Ahlefeldt Laurwigen, f. komtesse Wedell Wedellsborg, *20. maj 1791, †13. aug. 1877. Udformet som en skriftrulle af sølv og opsat på en profileret egetræstavle med kronet topstykke. Palmebladene er »Fra Kerteminde Kjøbstad« og opsat på tilsvarende tavle. Repareret 1969.¹⁵

Gravsten. 1) (Fig. 40), romansk, af rødlig granit, 58×35 cm. Den øvre del af en gravsten prydet af et (processions-)kors hugget i relief. Stenen, der i 1800-tallets sidste halvdel blev brugt som dørttrin ved kirkedøren, er nu stillet på en lav afsats i våbenhuset.⁵⁴

2) (Fig. 41), romansk, af rødlig granit, 80×20 cm, prydet af indhugget processionskors i forsænket relief.⁵⁵ Indmuret i tårnets vestmur.⁴⁹

3) (Fig. 42), 1556, over Chriistofer Olfeld (Christoffer (Pallesen) Ulfeldt) til Jershave, og hustru Margrete Do (Margrethe (Olufsdatter) Daa), †1535, lagt af Palle Olfeld (Ulfeldt), ægteparrets ældste søn.

Figursten af lysegrå kalksten, 188×131 cm. I det centrale arkadefelt er stående helfigursportrætter af ægteparret. Christoffer Ulfeldt er ikklædt rustning med opslået hjelm, og han fatter om et stort slagsværd med sin højre hånd, mens den tilhørende skede er vist i venstre side, fastholdt med en rem; han synes at holde en stridshammer i venstre hånd. Ansigtet, med kraftig moustache, er vendt i profil mod hustruen. Margrethe Daa står i fodlang kåbe over kjole og bærer på hovedet enkelin med lange nedfaldende snipper. Denne påfaldende detalje er

Fig. 39. Mindetavle og palmeblade over Julie Louise, lensgrevinde Ahlefeldt Laurvig, o. 1877 (s. 4513). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Tablet and palm leaves commemorating Julie Louise, Countess Ahlefeldt Laurvig, c. 1877.*

Fig. 40. Romansk gravsten, nr. 1 (s. 4513). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Romanesque tombstone, no. 1.*

skriften afbrydes i hjørnerne af firpas med anevåbenerne; til venstre (dvs. heraldisk højre) for Christoffer Ulfeldts forældre (Ulfeldt over Godov) og til højre (heraldisk venstre) for Margrethe Daas forældre (Daa over Griis). Under randskriften nederst på stenen er der endvidere sekundært og med en anden version af randskriftens minuskler indridset: »lod jeg palle olfeld leg(g)e den(n)e sten pa dem 1556«. Palle Ulfeldt lod altså stenen lægge 15 år før faderens død i 1571.⁵⁶ Dette forhold lader sig ikke umiddelbart forklare, men det må vel antages, at Christoffer Ulfeldt selv har anskaffet stenen, og muligvis har sønnen, der i 1556 selv var nået op i alderen, ønsket at sikre, at hans moders gravsted blev markeret på passende vis.

Chr. Axel Jensen henførte stenen til gruppen: »Andre tyske Arbejder« og karakteriserede den som 'en ualmindelig krydsning af dansk og tysk tradition'. Portrætfremstillingen fulgte efter hans mening et dansk skema med mindelser om Morten Busserts værksted og den såkaldte 'Odense-skulptør', mens den arkitektoniske indramning med den spinkle arkade, svikkelhovederne, den kraftige indskriftramme, hjørnemedaljonerne og de smukke, veldannede minuskler forekom ham 'slesvigsk'.⁵⁷ Den meget velbevarede sten lå 1769 i korets gulv, antagelig over en gravkrypt (jf. ndf.), men er nu opstillet i våbenhuset, på en sokkel og med en indfatning af cement. Selve stenen er fastholdt med jernkramper.

uforklarlig i betragtning af, at ægtemanden først afgik ved døden i 1571, altså næsten 40 år efter hende selv. Armene er krydsede hen over midjen.

Arkaden bæres af glatte pilastre, og i sviklerne er kerubrelieffer. Personalier er anført langs randen i forsænkede bånd med reliefminuskler: »Her liger erlig och/ welbiurdig mand criistofer olfeld och hans/ kerre hiiöstru fru margrete/ do saglig med god som døde an(n)o domi(n)i mdxxxv«. Ind-

Fig. 41. Romansk gravsten, nr. 2 (s. 4513). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Romanesque tombstone, no. 2.*

Fig. 42. Christoffer Ulfeldt's og Margethe Daa's gravsten (nr. 3), opsat af sønnen Palle Ulfeldt 1556 (s. 4513). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – *Christoffer Ulfeldt's and Margrethe Daa's tombstone (no. 3), erected by the son, Palle Ulfeldt 1556.*

3) O. 1775, over ubekendt. Rød kalksten, 198×138 cm. Den meget store sten, der er knækket i tre dele. I hjørnerne er medaljoner, hvori kun en ørn i øvre venstre og en roset i nedre højre kan genkendes. Mellem de nedre medaljoner er et udslidt, forsænket relief, og hele vejen langs kanten er en ornamentbort. Lagt i plænen vest for våbenhuset.

†*Gravsten*. 1) O. 1697, over forpagter på Jershave Key Madsen Praem, *1656 på Tøystrup, †1697 i sin alders 41 år, g.m. Pernille Tomesdatter Köpke og efterlod sig tre sønner.⁵⁸

2) O. 1739, over forpagter ved Lundsgård og Jershave Mads Jørgensen, *7. maj 1665 på Hågården i Kærum Sogn, †7. januar 1739 i sin alders 74 år og 8 måneder, »levede udi Ægteskab med Anne Mortens Datter næsten 39 Aar, havde 12 børn«.⁵³

En †*gravkrypt* i koret blev konstateret 1972 i forbindelse med indlægningen af fjernvarme. Den antoges – dog uden sikre beviser – at have tilhørt Ulfeldtslægten (jf. gravsten nr. 3). Krypten, der

rummede enkelte knogler?, blev dog ikke nærmere undersøgt.⁵⁹

Kirkegårdsmonumenter. Mindetavle. O. 1820, over Sofie Grevinde af Ahlefeldt (Sophie Dorothea Ahlefeldt-Laurvig), f. v(on) Hedemann af Himelsmark, †17. febr. 1820 på Lundsgård.

Sandsten, 68×48 cm, en rektangulær tavle med personalia i antikva, indfældet i korets østmur.

Støbejernskors. O. 1853, over Anne Jensdatter, *31 okt. 1823, †1. juni 1853. 109×69 cm., med tre hjerteformede afslutninger i hver korsende og tilsvarende om korsskæringen.⁶⁰ Personalia står med reliefversaler og suppleres på korsets bagside med ordene: »Fred med dit støv«. På en tavle ved korsets fod ses et håndtryk og mindeordene: »Som en venlig blomst hvis rod/ gnaves af en orm hun stod/ øiet var mildt og kinden rød/ lønlig gnaved den blege død/ stille hun led./ Hun gik bort i fred/ blomsten faldt af i den tidlige sommer/ skal dog gien blomste naar Herren kommer«. Opstillet i det sydøstlige hjørne af kirkegården.

Fig. 43. Indre set mod vest, kort før 1950. Foto i NM. – Interior, looking west.

KILDER OG HENVISNINGER

Vedr. arkivalier for Odense Amt i almindelighed henvises til s. 52-54 og forkortelser vedr. Odense Amt s. 56-59.

Arkivalier. *Fyns bispearkiv:* Synsforretninger og andre indberetninger 1631-1702 (med uddrag af regnskab 1631-35), 1718-35 (*Bispeark.* Synsforretn.); Indberetninger om kirkeejere og patronatsret 1695-1786 (*Bispeark.* Kirkeejere); Indberetninger om kirker og kirkegårde 1812-30 (Indb. kirker og kirkegårde); Synsforretninger over kirker og præstegårde 1872-81, 1882-98 (*Bispeark.* Synsforretn. over kirker og præstegårde).

Odense Amtsprovsti: Korrespondance angående Bjerge og Åsum Herreder 1812-14, 1832-33 (*Provstiark.* Korresp.).

Pastoratsark. Synsprototol 1862-1940 (*Pastoratsark.* Synsprot.).

Lundsgård godsarkiv: Dokumenter vedr. Revninge og Drigstrup Kirker 1823-1920 (*Lundsgård godsark.* Dok. vedr. Revninge og Drigstrup Kirker).

Kirkens arkiv. Synsprotokol 1941 – (*Kirkens arkiv.* Synsprot.).

NM. *Indberetninger:* Anonym o. 1880 (generelt [arkiveret under Rynkeby Kirke]); Sophus Müller o. 1884 (generelt); Jens Johansen 1990 (inventar); Kirsten Trampedach og Susanne Trudsø 1997 (hospital); Søren Weitemeyer 2004a (altersølv); Søren Weitemeyer 2004b (altersølv).

Tegninger og opmålinger. NM. Reinholdt Mejborg 1899 (døbefont); Erik Schiødte 1884 (plan).

Historisk indledning ved David Burmeister, bygningsbeskrivelse ved Martin Wangsgaard Jürgensen, inventar ved David Burmeister. Oversættelser ved James Manley (engelsk) og Peter Zeeberg (latin). Korrektur ved Anne Frovin. Teknisk og grafisk tilrettelæggelse ved Mogens Vedsø. Redaktionen afsluttet august 2017.

¹ *Repert* 1, III, 6445 (7. juni 1430); *DaStedn* 138 anfører, med henvisning til forrige, stednavnet som »Ræffninge«.

² *Repert* 2, III, 6157 (16. nov. 1487).

³ Ifølge en henvisning i RA. *Kongens retterting.* Herredagsdombog 1582-84, fol. 74v-75r.

⁴ Jens Rasmussen og Anne Riising, *Biskop Jacob Madsens visitatsbog 1588-1604*, Odense 1995, 150-51.

⁵ *Kronens Skøder* II, 1648-88, 471 (24. marts 1679). De øvrige kirker var: Hårslev og Skovby (begge Skovby Hrd.), Drigstrup (s. 4075), Sønder Nærå (jf. s. 3841), samt Årslev og Ringe (begge Svendborg Amt).

⁶ *Kronens Skøder* II, 1648-88, 322 (nævnt 10. nov. 1670).

⁷ Ludvig Boesen, *Beskrivelse over det smukke og fornøjelige Stamhuus og Herresæde Lundsgaard ...*, Kbh. 1769, 35.

⁸ LAFyn. *Pastoratsarkiv.* Synsprot. Der afholdtes ekstra-

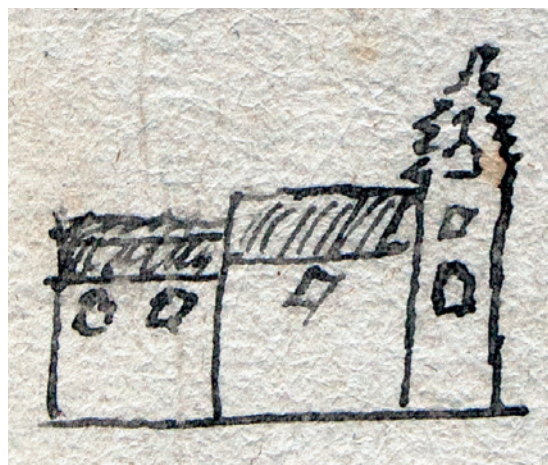

Fig. 44 Skitse af kirken i biskop Jacob Madsens visitatsbog. I LAFyn. Foto Mogens Vedsø 2011. – *Sketch of the church in bishop Jacob Madsen's journal of pastoral visitations 1588-1604.*

ordinært afleveringssyn 15. okt. 1940. Af Lundsgårds skiftende kirkeejere kan eksempelvis nævnes følgende: Anne Sidonie Podebusk (1714-o. 27), grev Christian Johan Frederik Ahlefeldt-Laurvig (-1832-) og sønnen Frederik Ludvig Vilhelm Ahlefeldt-Laurvig (-1882-); LAFyn. *Provstiark.* Korresp. Hrd. 1832-33, *Bispeark.* Kirkeejere, samt *Bispeark.* Synsforretn. over kirker og præstegårde.

⁹ Wiberg, *Præstehist* II, 665.

¹⁰ Tang Kristensen, *Danske Sagn* II, 304 (sagn G nr. 226).

¹¹ Tang Kristensen, *Danske Sagn* II, 349-50 (sagn H nr. 22).

¹² Kampestensdiget er 1862 beskrevet som dækkende den »sydlige, østlige og lidt af den nordre Side«. LAFyn. *Pastoratsark.* Synsprot.

¹³ LAFyn. *Bispeark.* Synsforretn.

¹⁴ Ulrik Schrøder, »Kirkeriste på Fyn og Ærø«, *FyÅrb* 1981, 115-25, særlig 122-23. Sml. Drigstrup Kirke s. 4076.

¹⁵ *Kirkens arkiv.* Synsprot.

¹⁶ LAFyn. *Pastoratsark.* Synsprot. Ligkapellet er omtalt 1913.

¹⁷ NM. Planerne om fornyelsen af toiletbygningen opstod allerede 1962, jf. *Kirkens arkiv.* Synsprot.

¹⁸ If. Boesen 1769 (note 7), 38 lod Margrethe von Levetzow yderligere et hospital til otte personer bygge på Lundsgård.

¹⁹ Jf. NM. Indb. ved Kirsten Trampedach og Susanne Trudsø (1997). Årstallets sidste ciffer er næsten helt forvitret.

²⁰ En lignende blændingsudsmykning findes på flere vestgavle blandt egnens kirker. Se eksempelvis Korup (s. 2735) og Åsum (s. 3488) Kirker.

²¹ Det kan ikke udelukkes, at der kun er tale om en skalmuring.

²² En lignende situation kan genfindes i Ubberud Kirke (s. 2765), hvor man ligeledes udskiftede en stor del af en flankemur i senmiddelalderen.

²³ Forhøjelsen kan ikke umiddelbart påvises på skibets nordmur, som må være opført, før skibet fik hvælv, hvilket synes at fortælle noget om byggearbejdets kronologi.

²⁴ Hvorvidt koret fik hvælv på samme tid, kan ikke afgøres, men det har givetvis været tilfældet, hvis kirken udvikling har lignet egnens øvrige kirker.

²⁵ LAFyn. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde.

²⁶ Tre af kamtakkerne er helt fornyede allerede 1880. LAFyn. *Bispeark*. Synsforretn. over kirker og præstegårde.

²⁷ Da dimensionerne på det oprindelige kor ikke kendes, er det en tolkning, at det nye kor er længere end forgængerens.

²⁸ Kilderne er sparsomme omkring nyere istandsættelser på kirken, men tårnets tag er formentlig senest blevet totalt fornyet 1978. NM. Projektbeskrivelse (tagdækning) ved Lehn Petersens Tegnesteue (Odense) 1978.

²⁹ NM. Indb. ved Jens Johansen (1990).

³⁰ LAFyn. *Pastoratsark*. Synsprot. samt NM. Indb. ved Sophus Müller (o. 1884).

³¹ Lisbeth Smedegaard Andersen, *Mytens forladte huse. Dansk Kirkekunst efter 1945*, København 1999, 20–29.

³² Netop dette tema er specifikt grundtvigsk, idet det blev populariseret med Grundtvigs digt, *I kvæld bankede det på Helvedes port*. Gunnar Hansens relief synes særligt at overtage billedelementer fra Joakim Skovgaards maleri, *Kristus i Dødsriget*, Statens Museum for Kunst, inv.nr. KMS3141; om dette maleri og dets relation til Grundtvig og grundtvigianismen, se: Peter Nørgaard Larsen, »Kristus i de dødes rige – et maleri og dets kontekst«, *Grundtvig-Studier* 2001, 94–114. Smedegaard Andersen 1999 (note 34), 20, anfører ligefrem, at relieffets hovedmotiv er *Kristus i Dødsriget*, men det er mere præcist at sige, at Gunnar Hansen strukturerer sin komposition efter Skovgaards maleri, men indvæver det i en større fortolkning af Jesu væsen.

³³ Det blottede bryst trækker på fremstillinger af den ammende Maria som et billede på hendes eksemplariske ydmyghed, på Jesu menneskelige aspekt og på dobbeltvirkningen mellem Maria, der ammede Jesus, men selv diede hun ved hans guddommelige mælk. Motivet kendes eksempelvis fra den kalkmalede Dømedags-scene i Sanderum Kirke fra o. 1525 (s. 2944 fig. 35).

³⁴ Et forstudie til Revninges alterprydelse, udført i brændt ler, blev skænket til menighedsrådet 2017 af en efterkommer af Revninges daværende sognepræst Robert Klok, Jf. *Rynkeby Revninge Kirkeblad*, marts-maj 2017, 8–9.

³⁵ Boesen 1769 (note 7), 35.

³⁶ Jf. Francis Beckett, *Renæssancen og Kunstens Historie i Danmark*, Kbh. 1897, 174–77 og mere generelt om den nederlandske produktion af husaltertavler med alabastrelieffer Michael J. Wustrack, *Die Mecheleener Alabaster-Manufaktur des 16. Jahrhundert und frühen 17. Jahrhunderts*, Frankfurt a.M. 1982 samt Aleksandra Lipińska, »Adaptations of Imported Southern Netherlandish Alabaster Sculpture in the Baltic Area till the 2nd Half of the 16th Century«, *On the Opposite Sides of the Baltic Sea. Relations between Scandinavian and Central European Countries*, udg. Jan Harasimowicz m.fl., 2, Wrocław 2006, 347–56, og Aleksandra Lipińska, *Moving Sculptures. Southern Netherlandish Alabasters from the 16th to 17th Centuries in Central and Northern Europe*, Leiden 2014, især 178–91. DK Ringkøbing 2207 ff. Principielt er det muligt – men mindre sandsynligt – at der er tale om en renæssancetavle af samme type som i Svindinge Kirke (Svendborg Amt) fra o. 1620.

³⁷ Engelstoft, 106.

³⁸ Engelstoft, 106. Når *Trap* (3. udg.), III, 453 anfører, at Opstandelsesmaleriet er fra 1815, må det være en fejl, der vel går tilbage til NM. Indb. ved Sophus Müller (o. 1884), og muligvis blot skyldes en ombytning af de to sidste cifre. At Opstandelsesmaleriet må være Christoffer Fabers værk, er under alle omstændigheder godtgjort af NM. Indb. ved anonym (o. 1880), der oplyser, at der 'nu er en tavle som i Rynkeby malet af Faber i Odense og forestillende Opstandelsen'.

³⁹ LAFyn. *Provstiark*. Korresp.

Fig. 45. Dåbskande (s. 4505). Foto Arnold Mikkelsen 2017. – Baptismal jug.

Fig. 46. Den romanske døbefont (s. 4504). Tegning af R. Mejborg 1877 i NM. – *The Romanesque font.*

⁴⁰ Korrespondance i NM.

⁴¹ NM. Indb. ved Søren Weitemeyer (2004b). Hældetuden var udført af Knud Eibye o. 1925, indb. ved Søren Weitemeyer (2004a).

⁴² Mackeprang, *Døbefonte*, 137.

⁴³ Boesen 1769 (note 7), 36.

⁴⁴ Boesen 1769 (note 7), 35–36.

⁴⁵ NM. Indb. ved Jens Johansen (1990).

⁴⁶ Iflg. meddelelse fra kirken 1973.

⁴⁷ Eggert Froberg, leveranceoversigt o. 1935. I *Den Danske Orgelregistrant*.

⁴⁸ Optegnelse ved orgelbygger Knud Smenge. I *Den Danske Orgelregistrant*.

⁴⁹ LAFyn. Den kgl. bygningsinspektør. Sager vedr. kirkebyg. på Fyn 1915–25.

⁵⁰ Yderligere oplysninger om kirkens orgler findes i *Den Danske Orgelregistrant*.

⁵¹ Thalund, *Kirkeskibe* 58.

⁵² *Kirkens arkiv*. Synsprot. anfører et ønske om anskaffelse af lysekroner 1943.

⁵³ *FyStbog* 2004, 214.

⁵⁴ NM. Indb. ved Sophus Müller (o. 1884); Hinrichsen, *Grabsteine* kat.nr. 553.

⁵⁵ Hinrichsen, *Grabsteine* kat.nr. 552.

⁵⁶ *Stamtavler*, 1923, 345–46. Oplysningerne om Christoffer Ulfeldts forældre samt børn indikerer, at han må være født o. 1570. Hvis de tilgængelige biografiske oplysninger er korrekte, blev han altså mere end 100 år gammel.

⁵⁷ Jensen, *Gravsten* I, 196, II nr. 283. Som eksempler på den slesvigske tradition for indskrifter og medaljoner, Jensen mener, har præget stenhuggeren, kan nævnes Klaus Krüger, *Corpus der mittelalterlichen Grabdenkmäler in Lübeck, Schleswig, Holstein und Lauenburg (1100.1600)*, Stuttgart 1999, kat.nr. LÜDO293 og LÜMA44.

⁵⁸ Boesen 1769 (note 7), 37.

⁵⁹ *Fyns Stiftstidende* 1. febr. 1972 samt korrespondance i NM.

⁶⁰ Jf. Faye, *Støbejernskors* nr. 100, betegnet 'Det tredobbelte æselrygbuede kors' eller 'Det tredobbelte hjertekors'.

REVNINGE CHURCH

The village is mentioned for the first time in 1430 (as “Ræffninge”). In the Late Middle Ages village churches were in private hands. In 1487 Claus Eriksen “of Børissholm” sold his rights to the church to Palle Andersen Ulfeldt, who already owned the two manor houses of the parish, Jershave and Lundsgård. The ownership was confirmed by a court three years later. With the Reformation the church passed like all other churches to the Crown, but by 1602 it was again in the hands of the owner of Jershave, now Christoffer Ulfeldt. Later, however, it must have been bought back, for in 1679 the Crown granted the country officer on Funen, Erik Banner, the deed to a number of churches, including Revninge. The same year he sold the churches on to the county prefect Hugo Lützow of Lundsgård. After that the church belonged to the successive owners of the manor until it passed into freehold c. 1918.

The church has been an *annexe* to Rynkeby at least since the 1500s.

Earth find. In 1976 a small circular amulet in gilt bronze, 2.3 cm in diameter with an engraved head of Christ from the last half of the 1000s was found in the churchyard north of the nave by the sexton Niels Egelund. Now in the National Museum (inv. no. D1444/1977).

Building. The church is a Romanesque building, of which only the south side of the nave is well preserved; the rest disappeared during expansions in the Late Middle Ages. The construction history cannot be established with certainty, but the nave was certainly the first part to be expanded towards the west and its north wall was renewed in brick. After this the nave and possibly also the chancel were vaulted over. A tower was built in the west, while a porch was added outside the old south door. The chancel was also rebuilt as early as the Late Middle Ages, but it is not clear when, since in the 1800s (probably 1845) the upper part of the chancel wall was renewed and two new

vaults were added which have erased all traces of the original appearance.

Furnishings. The church's only medieval item of furnishing is the Romanesque granite font, which has been attributed to the so-called Master of the Lion Group. The church's Late Medieval altarpiece, following criticism from bishop Jacob Madsen, is said to have been replaced by an inscription altarpiece in 1592.

Shortly before 1702 the church was restored, both the building and the interior. The early 1700s are particularly well represented among the oldest furnishings. The poor box comes from the time around 1700; Matthis Simonsen's altar plate was donated in 1703 by Frederik Lützow and Dorothea Magdalena von Harstal; and in 1722 Anna Sidonia von Podebusk had the bell recast by Frederik Holtzman.

As a whole, however, furnishings are relatively recent. The gallery was probably built during the restoration ordered by the church owner Christian Johan Frederik Ahlefeldt-Laurvig in 1845, while the pulpit was acquired around 1883. Over and above these it is acquisitions from the 1900s that typify the church, not least Gunnar Hansen's Communion table and altar decoration from 1952 and Alan Havsteen-Mikkelsen's altar rail from 1994. The furnishings were most recently coloured in 1990 by Jens Johansen in the basic colours grey and light red.

Sepulchral monuments. In the church three old tombstones are preserved: two Romanesque and the well preserved tombstone from c. 1556 of Christoffer Ulfeldt of Jershave and Margrethe Daa. In addition a commemorative tablet was set up to commemorate Julie Louise Countess Ahlefeldt Laurwigen in 1877. The same family is represented in the churchyard by Sophie Dorothea Ahlefeldt-Laurvig's tombstone from c. 1820, which is set in the east wall of the chancel.